

# The Impact of the COVID-19 Pandemic on Small and Medium Enterprise (SME) Management: A Case Study of Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province

Witchan Junlarick<sup>1\*</sup> Nititsat Nitisatyothin<sup>2</sup> Kriangsak Sangjun<sup>2</sup>  
Warawararat Thongchuea<sup>2</sup> and Phuchit Srijarone<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Phitsanulok University, Thailand

<sup>2</sup>Independent Scholar, Thailand

\*Corresponding author. E-mail: [Witchanji@sau.ac.th](mailto:Witchanji@sau.ac.th)

## ABSTRACT

This research aims to study 1) the impact of the COVID-19 pandemic on the management of small and medium-sized enterprises (SMEs) in Bang Saphan District, Prachuap Khiri Khan Province, and 2) the assistance measures from the government and private sector for SMEs during the COVID-19 situation. This study is qualitative research involving 10 key informants selected through purposive sampling. Semi-structured in-depth interviews were used as the main data collection tool. The results showed that 1) the impact of COVID-19 significantly affected service sector entrepreneurs, particularly with a revenue decrease of 50-90% due to a lack of tourists from other provinces, severely impacting finances, service usage, and personnel. 2) Government assistance measures, including the “Khon La Khrueng” program, “Rao Chana,” and low-interest loans, had varying effectiveness depending on the type of business. Retail businesses benefited significantly, while service businesses experienced only temporary relief.

**Keywords:** COVID-19 Impacts, Small and Medium-Sized Enterprises (SMEs),  
Support Measures from The Government

## ผลกระทบและการปรับตัวต่อการบริหารจัดการของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19: กรณีศึกษาอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิชชาญ จุลทริก<sup>1\*</sup> นิติศาสตร์ นิติศาสตรบัณฑิต<sup>2</sup> เกรียงศักดิ์ แสงจันทร์<sup>2</sup>

วรารัตน์ ทองเชื้อ<sup>2</sup> และ ภูษิสต์ ศรีเจริญ<sup>2</sup>

<sup>1</sup>มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ประเทศไทย

<sup>2</sup>นักวิชาการอิสระ ประเทศไทย

\*Corresponding author. E-mail: [Witchanj@sau.ac.th](mailto:Witchanj@sau.ac.th)

### บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลกระทบของการแพร่ระบาดโควิด-19 ต่อการบริหารจัดการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสถานการณ์โควิด-19 การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลกระทบโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อผู้ประกอบการในภาคบริการ โดยเฉพาะการลดลงของรายได้ร้อยละ 50-90 จากการขาดนักท่องเที่ยวต่างจังหวัด ส่งผลกระทบต่อการเงิน การเข้าใช้บริการและบุคลากรอย่างรุนแรง 2) มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ ได้แก่ โครงการคนละครึ่ง เราชนะ และสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ มีประสิทธิผลแตกต่างกันตามประเภทธุรกิจ ธุรกิจค้าปลีกได้รับประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ธุรกิจบริการได้รับการบรรเทาเพียงชั่วคราว

**คำสำคัญ:** ผลกระทบโควิด-19, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ

© 2026 BRJ: Bodhisatva Review Journal

### บทนำ

โควิด-19 หรือโรคไวรัสโคโรนาที่เริ่มแพร่ระบาดในปี 2019 ได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ที่ทำให้การดำเนินงานทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ กลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบอันดับแรกและหนักที่สุดคือธุรกิจการท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวหายไประยะหนึ่งส่งผลกระทบต่อภาคส่วนอื่น ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร จนทำให้ทุกกลุ่มธุรกิจได้รับผลกระทบทั่วหน้า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยมีจำนวนกว่า 3.1 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 99.5 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด และสร้างการจ้างงานถึงร้อยละ 71.7 ของการจ้างงานรวม (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) กลุ่มธุรกิจเหล่านี้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่เศรษฐกิจหยุดชะงัก โดยมีความต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุน เงินอุดหนุนดอกเบี้ยต่ำ การผ่อนชำระหนี้สิน และการชะลอการชำระ VAT อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ที่พึ่งพาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและอุตสาหกรรมหลักเป็นหลัก เมื่อโควิด-19 ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก SMEs ในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาดเล็กในภาคบริการและค้าปลีก จึงเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบในพื้นที่เฉพาะแห่งนี้ ซึ่งเป็นช่องว่างทางการวิจัยที่งานชิ้นนี้มุ่งเติมเต็ม

จากผลกระทบดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาผลกระทบโควิด-19 ต่อการบริหาร SMEs อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อสะท้อนสถานะเศรษฐกิจในพื้นที่และเป็นข้อมูลประกอบการวางนโยบายช่วยเหลือที่ตรงจุดต่อไป

### วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ได้รับจากโควิด 19 ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษามาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐหรือเอกชนต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในสถานการณ์โควิด 19 ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

### วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

#### 1. ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญคือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ จำนวน 10 คน แบ่งเป็นผู้ประกอบการด้านการบริการ จำนวน 7 คน และผู้ประกอบการด้านค้าปลีก 3 คน คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นผู้ประกอบการ SMEs ที่เปิดดำเนินการกิจการในอำเภอบางสะพานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีก่อนการระบาดของโควิด-19 2) ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 อย่างชัดเจน และ 3) ยินดีให้ข้อมูลเชิงลึก

#### 2. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) ซึ่งประกอบด้วยแนวคำถามปลายเปิดครอบคลุมประเด็นผลกระทบด้านการเงิน บุคลากร การเข้าใช้บริการ และมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐหรือเอกชน

#### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี ได้แก่

3.1 รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหลักการแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย แนวคิดธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 10 คน จากอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

#### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษามีลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาเรียบเรียงและแบ่งกลุ่มตามประเภทของข้อมูล เพื่อนำไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) และตีความ (Interpretation) ตรวจสอบความถูกต้องโดยการตรวจสอบสามเส้า (Investigator Triangulation) นำเสนอผลในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

## ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

### 1. ผลกระทบต่อการบริหารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับจากโควิด-19 ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการศึกษาพบว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ดังนี้

ตารางที่ 1 ต่อไปนี้เปรียบเทียบผลกระทบระหว่างธุรกิจบริการและธุรกิจค้าปลีกใน 3 มิติ

| ด้าน             | ธุรกิจบริการ                                                                    | ธุรกิจค้าปลีก                                                                      |
|------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|
| การเงิน          | รายได้ลดลงร้อยละ 50-90 ต้องขอสินเชื่อเพื่อสภาพคล่อง บางรายต้องประกอบธุรกิจเสริม | ได้รับผลกระทบน้อย เนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ สามารถควบคุมสินค้าคงคลังได้   |
| การเข้าถึงบริการ | นักท่องเที่ยวต่างจังหวัดหายไปเกือบหมด เหลือเพียงลูกค้าในพื้นที่สัดส่วนน้อยมาก   | ยังมีลูกค้าต่อเนื่องเพราะสินค้าจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน แม้จะน้อยลงบ้างช่วงล็อกดาวน์ |
| บุคลากร          | ต้องลดพนักงานและลดเงินเดือน พนักงานรายวันต้องหาอาชีพเสริม                       | ได้รับผลกระทบน้อย เพียงกักตัว 14 วันเมื่อสัมผัสเสี่ยง                              |

#### 1.1 ด้านการเงิน

ผู้ประกอบการกิจการบริการในกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว รีสอร์ท และร้านอาหาร ได้รับผลกระทบทางการเงินค่อนข้างสูง โดยรายได้หายไปประมาณร้อยละ 50-90 เนื่องจากการขาดการเข้าใช้บริการที่ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องขอสินเชื่อเพื่อรักษาสภาพคล่อง ลดจำนวนพนักงาน และบางรายต้องหันไปประกอบธุรกิจเสริม ในขณะที่ผู้ประกอบการค้าปลีกไม่ได้รับผลกระทบมากนัก เนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ

#### 1.2 ด้านการเข้าใช้บริการ

ผู้ประกอบการกิจการบริการพบว่าจำนวนลูกค้าลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากต่างจังหวัดที่หายไปเกือบหมดเนื่องจากมาตรการล็อกดาวน์และการควบคุมการเดินทางข้ามจังหวัดที่เข้มงวด มีเพียงลูกค้าในพื้นที่เท่านั้นที่ยังคงเข้าใช้บริการในสัดส่วนที่น้อยมาก สำหรับผู้ประกอบการค้าปลีก แม้จะมีลูกค้าน้อยลงบ้างแต่ยังคงมีลูกค้าเข้าใช้บริการอย่างต่อเนื่องเพราะสินค้ามีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

#### 1.3 ด้านบุคลากร

ผู้ประกอบการกิจการบริการจำเป็นต้องลดจำนวนพนักงานและลดเงินเดือน บุคลากรที่เป็นพนักงานรายวันต้องหันไปทำอาชีพเสริมจนกว่าสถานการณ์จะดีขึ้น สำหรับผู้ประกอบการค้าปลีกได้รับผลกระทบน้อยกว่า โดยมีเพียงการกักตัวพนักงาน 14 วัน ตามมาตรการของภาครัฐเมื่อมีความเสี่ยง

### 2. มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐหรือเอกชนต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสถานการณ์โควิด-19 ในอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการศึกษาพบว่า มาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนที่ผู้ประกอบการได้รับ ได้แก่ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) โครงการคนละครึ่ง และโครงการเราชนะ (โครงการคนละครึ่งดำเนินการระหว่างตุลาคม 2563 – มีนาคม 2564 รัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายร้อยละ 50 ไม่เกิน 150 บาทต่อวัน; โครงการเราชนะดำเนินการระหว่างกุมภาพันธ์ – พฤษภาคม 2564 วงเงินสนับสนุน 7,000 บาทต่อคน; Soft Loan สำหรับ SMEs วงเงินกู้

สูงสุด 20 ล้านบาท ดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี ระยะเวลา 2 ปีแรก) โดยผู้ประกอบการมีความเห็นต่อประสิทธิภาพของมาตรการดังกล่าวแตกต่างกันตามประเภทธุรกิจ

2.1 ผู้ประกอบการกิจการบริการพบว่ามาตรการต่าง ๆ มีผลช่วยเหลือเพียงระยะสั้นเท่านั้น โดยเฉพาะโครงการคนละครึ่งและเราชนะ ซึ่งเป็นเพียงการกระตุ้นกำลังซื้อชั่วคราว ไม่สามารถช่วยพยุงกิจการได้ในระยะยาว ส่วนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำไม่ค่อยได้รับความสนใจ เพราะผู้ประกอบการมองว่าจะเพิ่มภาระหนี้สินในขณะที่ยังไม่แน่ใจว่ากิจการจะกลับมาดำเนินการได้ปกติเมื่อใด

2.2 ผู้ประกอบการค้าปลีกพบว่ามาตรการคนละครึ่งและเราชนะมีประสิทธิภาพดี ทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากลูกค้าสามารถใช้เงินสนับสนุนจากรัฐซื้อสินค้าที่มีราคาสูงขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการบางรายจำกัดการรับชำระผ่านโครงการดังกล่าว เนื่องจากกังวลเรื่องภาระภาษีที่อาจเพิ่มขึ้น

## อภิปรายผล

ผลกระทบของโควิด-19 ต่อ SMEs ในอำเภอบางสะพานสะท้อนให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างธุรกิจบริการและธุรกิจค้าปลีก ความแตกต่างดังกล่าวสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดการจัดการภาวะวิกฤต (Crisis Management) ของ Fink (1989) ที่ชี้ว่า ธุรกิจที่สามารถปรับรูปแบบการให้บริการได้จะรอดพ้นวิกฤตได้ดีกว่า ธุรกิจค้าปลีกที่จำหน่ายสินค้าจำเป็นสามารถดำเนินการต่อได้เพราะตอบสนองความต้องการพื้นฐาน (Essential Goods) ขณะที่ธุรกิจบริการซึ่งต้องอาศัยการพบปะโดยตรง (Face-to-Face) ไม่สามารถปรับตัวเป็น Digital Service ได้ในระยะสั้น สอดคล้องกับแนวคิด Adaptation Theory ที่ระบุว่า องค์กรที่ยืดหยุ่นและปรับตัวเร็วจะอยู่รอดได้ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงฉับพลัน (Morgan, 2006) ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2563) ที่พบว่าภาคบริการได้รับผลกระทบสูงสุด โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว ซึ่งมีห่วงโซ่อุปทานต่อเนื่องไปถึงธุรกิจอื่น ๆ และสอดคล้องกับ Krungsri Research (2020) ที่พบว่า ธุรกิจส่วนใหญ่ไม่สามารถรักษายอดขายและกำไรไว้ได้ในช่วงการระบาด

นอกจากนี้ การที่ธุรกิจค้าปลีกในบางสะพานได้รับประโยชน์จากโครงการคนละครึ่งมากกว่า อาจอธิบายได้จากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปทำอาหารเองที่บ้านมากขึ้นในช่วงล็อกดาวน์ ทำให้ความต้องการสินค้าวัตถุดิบและของใช้จำเป็นเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) เรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคที่ซื้อในภาวะวิกฤต ผู้บริโภคมีแนวโน้มลดการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยและหันมาให้ความสำคัญกับสินค้าจำเป็นมากขึ้น ในขณะที่สอดคล้องกับ SCB EIC (2020) ที่คาดการณ์ว่าการล็อกดาวน์หนึ่งเดือนจะลดการใช้จ่ายบริโภคลงร้อยละ 7.3 โดยเฉพาะธุรกิจ Face-to-Face

สำหรับมาตรการช่วยเหลือ การที่สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำไม่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้ประกอบการบริการสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องระหว่างนโยบายและความต้องการที่แท้จริงของผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา รุ่งรัตน์ และคณะ (2564) ที่พบว่า มาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ มีส่วนช่วยบรรเทาผลกระทบในระยะสั้นเท่านั้น และสอดคล้องกับ คมนัน พันธ์รักษ์ (2563) ที่ชี้ว่า ธุรกิจแต่ละประเภทมีความต้องการและได้รับประโยชน์จากมาตรการช่วยเหลือแตกต่างกัน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (2563) ที่พบว่า ชุมชนท้องถิ่นที่พึ่งพาการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบรุนแรงและมีความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกันตามทุนทางสังคมและทรัพยากรที่มี

## สรุปผลการวิจัย

การศึกษากลยุทธ์รับมือโควิด-19 ต่อ SMEs อำเภอบางสะพาน โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ 10 ราย พบว่า ธุรกิจบริการ (7 ราย) ได้รับผลกระทบรุนแรงทั้ง 3 มิติ คือ การเงิน การเข้าถึงบริการ และบุคลากร โดยรายได้ลดลงร้อยละ 50-90 ส่วนธุรกิจค้าปลีก (3 ราย) ได้รับผลกระทบจำกัดเนื่องจากสินค้าจำเป็นต่อการดำรงชีวิต มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐมีประสิทธิผลแตกต่างกัน โดยธุรกิจค้าปลีกได้ประโยชน์จากโครงการคนละครึ่ง และเราชนะอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ธุรกิจบริการได้รับการบรรเทาเพียงชั่วคราว

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 เนื่องจากพบว่าโครงการคนละครึ่งและเราชนะมีประสิทธิผลต่อธุรกิจค้าปลีกแต่ไม่สามารถช่วยธุรกิจบริการได้อย่างยั่งยืน ภาครัฐควรออกแบบมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวเมืองรองเป็นการเฉพาะ เช่น โครงการ “เที่ยวบางสะพาน” ที่ให้เงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านที่พักและบริการท้องถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลับสู่พื้นที่

1.2 เนื่องจากผู้ประกอบการบริการกังวลเรื่องภาระหนี้สินจากสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ภาครัฐควรปรับเงื่อนไขให้เป็น “เงินให้เปล่าแบบมีเงื่อนไข” (Conditional Grant) หรือขยายระยะเวลาปลอดดอกเบี้ยออกไปจนกว่ารายได้จะกลับมาสู่ระดับปกติ

1.3 ภาครัฐควรพัฒนาระบบข้อมูลเตือนภัยสำหรับ SMEs ในพื้นที่ท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อให้สามารถออกมาตรการช่วยเหลือเฉพาะพื้นที่ได้อย่างทันการณ์

### 2. ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 ราย ในอำเภอบางสะพานเท่านั้น ระยะเวลาการศึกษามีจำกัด ผลการวิจัยจึงไม่สามารถนำไปสรุปอ้างอิงกับพื้นที่อื่นได้โดยตรง

### 3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ หรือเปรียบเทียบข้ามจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรเพิ่มคำถามในส่วนของผลกระทบทางด้านบุคลากรให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3.3 ควรเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เห็นมุมมองที่แตกต่างกัน

## เอกสารอ้างอิง

คมน์ พันธรักษ์. (2563). การบริหารธุรกิจ SMEs ในช่วงวิกฤตของโรคระบาด COVID-19. สืบค้นจาก

[https://www.tbs.tu.ac.th/wp-](https://www.tbs.tu.ac.th/wp-content/uploads/2020/04/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88-SMEs%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%A4%E0%B8%95%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%94COVID-19.pdf)

[content/uploads/2020/04/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88-](https://www.tbs.tu.ac.th/wp-content/uploads/2020/04/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88-SMEs%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%A4%E0%B8%95%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%94COVID-19.pdf)

[SMEs%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%A4%E0%B8%95%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%94COVID-19.pdf](https://www.tbs.tu.ac.th/wp-content/uploads/2020/04/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%98%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B4%E0%B8%88-SMEs%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%8A%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%87%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%A4%E0%B8%95%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%82%E0%B8%A3%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%B2%E0%B8%94COVID-19.pdf)

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2563). การประเมินความเสียหาย ผลกระทบและการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นต่อ  
ภาวะโรคระบาด COVID-19. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2563). รายงานผลกระทบของโควิด-19 ต่อวิสาหกิจขนาด  
กลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- สุพัตรา รุ่งรัตน์, ชูลีฟีกอร์ มาโซ และยุทธนา กาเต็ม. (2564). ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์  
โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองยะลา จังหวัดยะลา. วารสารสังคมและมานุษยวิทยาเชิงพุทธ,  
6(2), 161-174.
- Fink, S. (1989) Crisis Management: Planning for the Inevitable. New York: American Management  
Association.
- Krungsri Research. (2020). Covid-19 Impact on the Thai Economy and Vulnerability of Thai Firms.  
Retrieved from [https://www.krungsri.com/en/research/research-intelligence/ri-covid19-  
impact-en](https://www.krungsri.com/en/research/research-intelligence/ri-covid19-impact-en).
- Morgan, G. (2006). Images of Organization (Updated Edition). Thousand Oaks, CA: Sage  
Publications.
- SCB Economic Intelligence Center. (2020). Thailand after COVID-19 Part 2: Business opportunities  
and survival. Retrieved from [https://www.scb.co.th/en/personal-  
banking/stories/business-maker/thailand-after-covid-ep2](https://www.scb.co.th/en/personal-banking/stories/business-maker/thailand-after-covid-ep2).

